

RONCZ BÉLA

EGER IDŐJÁRÁSA 1985-BEN

Abstract: The author of this study has analysed the weather conditions of 1985 in the frames of town climate research made since 1983. He has pointed out that the weather of each year during the period of those three years had significant anomalies and deviated from the average throughout many years. The year of 1983 was exceedingly dry with a hot summer. The year of 1984 was changeable but cool 1985 produced the fifth lowest annual mean temperature. The winter of that year was hard, extremely dry. Summer was cool. Sunshine did not reach the mean. The number of cloudy days was 25 % above the mean. The lack of precipitation was above the mean. We had seven dry months that year. We lacked 11 % of precipitation. The separately intensity and distribution of precipitation was formed unfavorably. It had a bad influence upon agriculture. Grapes brought the lowest average yield in the latest period. This can be attributed to the hard winters and the cool beginning of summer at blooming. At the same time the great number of dunny autumn days affected its quality favourably.

Eger az Alföld és az Északi-középhegység közötti átmeneti klímaterületen található. Maga a város egy 12 km hosszú -- 30-50 méter szintkülönbségű -- szűk völgyben helyezkedik el. Fekvése, valamint a Bükk közelsége következtében jellegzetes, a legközelebbi meteorológiai főállomások (Kékestető, Miskolc) körzetétől eltérő időjárás jellemzi.

Az 1983. január 1-én Földrajzi Tanszékünk szervezésében beindított városklíma kutatások az előzőekben elmondott sajátos mikro-, illetve mezoklimatikus viszonyokra igyekeznek fényt deríteni. A konkrét városkli-

matológiai kutatások megállapításain túl indokoltnak tartjuk a város időjárás viszonyainak évenkénti tömör jellemzését, mivel Eger hazánk egyik történelmi borvidékének központja, jelentős a gyümölcsstermesztése is. Napjainkban egyre jobban fellendül idegenforgalma, üdülő- és gyógyfürdő bázissá történő fejlődése jellemzi. Eger kulturtörténetéhez tartozik, hogy egyike hazánk azon városainak, ahol a meteorológiai mérések, megfigyelések a legkorábban megindultak. Így ma már tölt mint 110 évi éghajlati észlelés adatai állnak rendelkezésünkre.

Az 1983 óta végzett városklimatológiai kutatások megfigyelései alapján elmondhatjuk, hogy Egerben az elmúlt három esztendő időjárása jelentősen különbözött egymástól, s lényegesen eltér a sokévi átlagtól. 1983 rendkívül száraz, meleg nyarú, az 1984-es év változékony, de hűvös, az átlag alatti hőmérséklettel. 1985 viszont az évszázad ötödik legalacsonyabb évi középhőmérsékletét produkálta. Ezekután nézzük részletesebben éghajlati elemenként az 1985-ös esztendőt.

NAPSÜTÉS, FELHŐZET

Napsütéses órák összege alapján Eger és környéke hazánk viszonylag mostohább napfényellátottságú területeihez tartozik. Ez főként a téli félévre vonatkozik, amikor a völgyi fekvés miatt gyakori a köd és a párásság.

Napsütéses órák átlaga (a) és 1985. évi tényleges (b) havi és évi összege

1. sz. táblázat

	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XI.	Év
a.	70	80	141	182	247	257	294	276	208	145	66	49	2022
b.	60	90	111	196	213	220	301	276	256	179	57	38	1997

1985-ben a napsütéses órák száma nem érte el az átlagot, attól 25 órával maradt el. Ha a havonkénti napfénytartam alakulását vizsgáljuk, szembe-
 nik, hogy az év első fele jóval az átlag alatt maradt. (34 óra, a második
 félév valamivel az átlag fölött volt. 9 óra.) Ha a város téli és nyári
 félévének napfénytartamát összevetjük a közeli Bükk-fennsík és Miskolc
 értékeivel, akkor azt tapasztaljuk, hogy a Bükk magasabb fekvésű részei
 télen mintegy 20 %-kal több napsütésben részesültek, mint a hegység lábá-
 nál fekvő Eger, míg a nyári hónapokban a különbség elhanyagolható. Mis-
 kolc összevetésében pedig mind a téli, mind a nyári félévben Egerben a
 napsütéses órák száma 7-10 %-kal többet mutat. Ez elsősorban a gyakori
 Sajó-völgyi ködképződéssel magyarázható.

A napfénytartam fő szabályozó tényezője a borultság mennyisége. Az
 1985. évi borultsági értékeket a sokévi átlaggal együtt a 2. sz. táblá-
 zatban tüntettük fel. A táblázat adatai arról tájékoztatnak, hogy a bo-
 rultság értéke 1985-ben 1 %-kal meghaladta a sokévi átlagot.

A felhőzet mennyiségének havi és évi (a) átlagai (%-ban) és 1985. évi ér-
 tékei (b), valamint a derült és borult napok számának (a) és 1985. évi
 adatai (b).

2. sz. táblázat

	Borultság havi, évi		Derült napok		Borult napok	
	átlagai %		száma		száma	
	a.	b.	a.	b.	a.	b.
I.	67	66	4,2	5,0	14,1	16
II.	63	60	4,0	6,0	12,9	10
III.	56	69	5,8	4,0	9,4	13
IV.	57	60	4,5	5,0	7,4	10
V.	52	56	4,3	7,0	6,0	10
VI.	53	66	4,3	2,0	5,3	13
VII.	47	52	5,6	5,0	3,4	4
VIII.	45	37	7,3	14,0	3,8	5
IX.	45	34	8,0	12,0	5,2	0

X.	54	37	6,6	12,0	8,3	5
XI.	67	74	3,8	2,0	13,0	21
XII.	73	86	3,0	1,0	16,4	24
Év	57	58	61,4	76,0	105,2	131

Az első félév hónapjai -- januárt kivéve -- mind átlag felettiiek voltak, a II. félévben a felhőzet viszont 2-3 %-kal mutatott kevesebbet az átlagosnál. Ez részben összhangban van a csapadékos napok számának megoszlásával, amely az első és a második félév között 65-35 %-ban oszlott meg. (7. sz. táblázat).

A borultság legkisebb értéke szeptemberben (34 %), illetve augusztus és októberben volt (37 %), a legmagasabb a derült napok száma is ebben az időszakban. A borultság legnagyobb értékeit decemberben (86 %) és novemberben kaptuk, a borult napok száma ekkor volt a legtöbb.

HŐMÉRSÉKLET

Nagyobb térségek hőmérsékletének eloszlása döntően a besurgárzás mennyiségét megszabó földrajzi szélességtől, a tengerszint feletti magasságtól és az óceántól való távolságtól függ. A város földrajzi koordinátáinak ismeretében kiszámítható a földrajzi helyzetnek megfelelő havi és évi középhőmérséklet. Ezt összevetve a tényleges (törzs) és az 1985. évi havi középhőmérsékleteivel -- 3. sz. táblázat -- következők állapíthatók meg:

Eger számított (a) tényleges (b) és 1985. évi havi középhőmérsékletei (c)

3. sz. táblázat

	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	Év
a.	-2,7	-0,6	4,3	9,6	15,1	18,0	19,9	19,2	15,2	9,8	4,1	-0,2	9,3
b.	-2,3	-0,1	4,7	10,2	16,1	18,8	20,8	20,0	15,9	10,1	4,1	0,1	9,9
c.	-6,1	-6,9	4,1	10,5	16,2	16,2	20,1	20,4	15,2	9,4	2,6	2,5	8,7

Ha a törzsértéket összevetjük a számítottal, akkor láthatjuk, hogy Eger hőmérséklete november kivételével melegebb annál, mint amit a földrajzi fekvése alapján várhatunk. A többlethőmérséklet főként a nyári félévben jelentős, aminek oka elsősorban a délies lejtők kedvező expozíciós hatásában keresendő. Az évek nagy átlagában a havi középhőmérsékletek így alakulnak, viszont vannak olyan esztendők (mint pl. 1983) amikor ez az eltérés még jobban megmutatkozott, és vannak olyan évek, amikor épp az ellenkezője következik be; az évi és a havi középhőmérsékletek nemhogy a törzsértéket, de még a számított középhőmérsékleteket sem érik el. Ilyen volt pl. az 1985-ös év is. 1. ábra

Eger évi középhőmérséklete 1985-ben $8,7^{\circ}\text{C}$ volt. 2,2 fokkal alatta maradt a sokévi átlagnak.

4. sz. táblázat

1900 óta mért leghidegebb átlaghőmérsékletek

Sorszám	Év	Évi középhőmérs. °C
1.	1940	7,7
2.	1980	8,4
3.	1904	8,7
4.	1912	8,7
5.	1985	8,7
6.	1941	8,8
7.	1978	8,8
8.	1907	8,9
9.	1922	8,9
10.	1966	8,9
Törzsérték		9,9

Mint ahogy táblázatunk mutatja, 1900-tól az 5. leghidegebb átlaghőmérsékletet produkálta az 1985-ös év. Ez nemcsak a rendkívül hideg januári és februári hónapnak tudható be, hanem annak is, hogy a havi középhőmérsékletek 3 hónap kivételével (május, augusztus, december) mind a számított, mind a tényleges alatt maradtak. A leghidegebb hónapunk a feburár (január helyett), a legmelegebb pedig az augusztus (július helyett) volt.

Annak ellenére, hogy az évi középhőmérséklet igen alacsony volt, az évi közepes hőingás meghaladta (27,3 °C) a sokévi átlagot (23,1 °C), ami fokozott kontinentális jelleget mutatott. Ebben a tekintetben az 1985-ös év a 9. helyen áll. Az eddig mért legnagyobb közepes hőingás 31,8 °C (1964). A megelőző, 1984-es év kevéssé volt szélsőséges, az évi közepes hőingás csak 20,1 fokot tett ki.

Az évi abszolút hőmérsékleti ingás 1985-ben 53,8 °C-ot eredményezett (az eddig mért abszolút hőingás 67,3 °C). A havi abszolút hőingadozások az év nagy részében jelentősen eltértek az átlagostól. 2. ábra

Havi abszolút hőmérsékleti ingadozások átlaga (a) és 1985-ös értékei (b), valamint a legmagasabb napi ingadozások havi értékei (c)

5. sz. táblázat

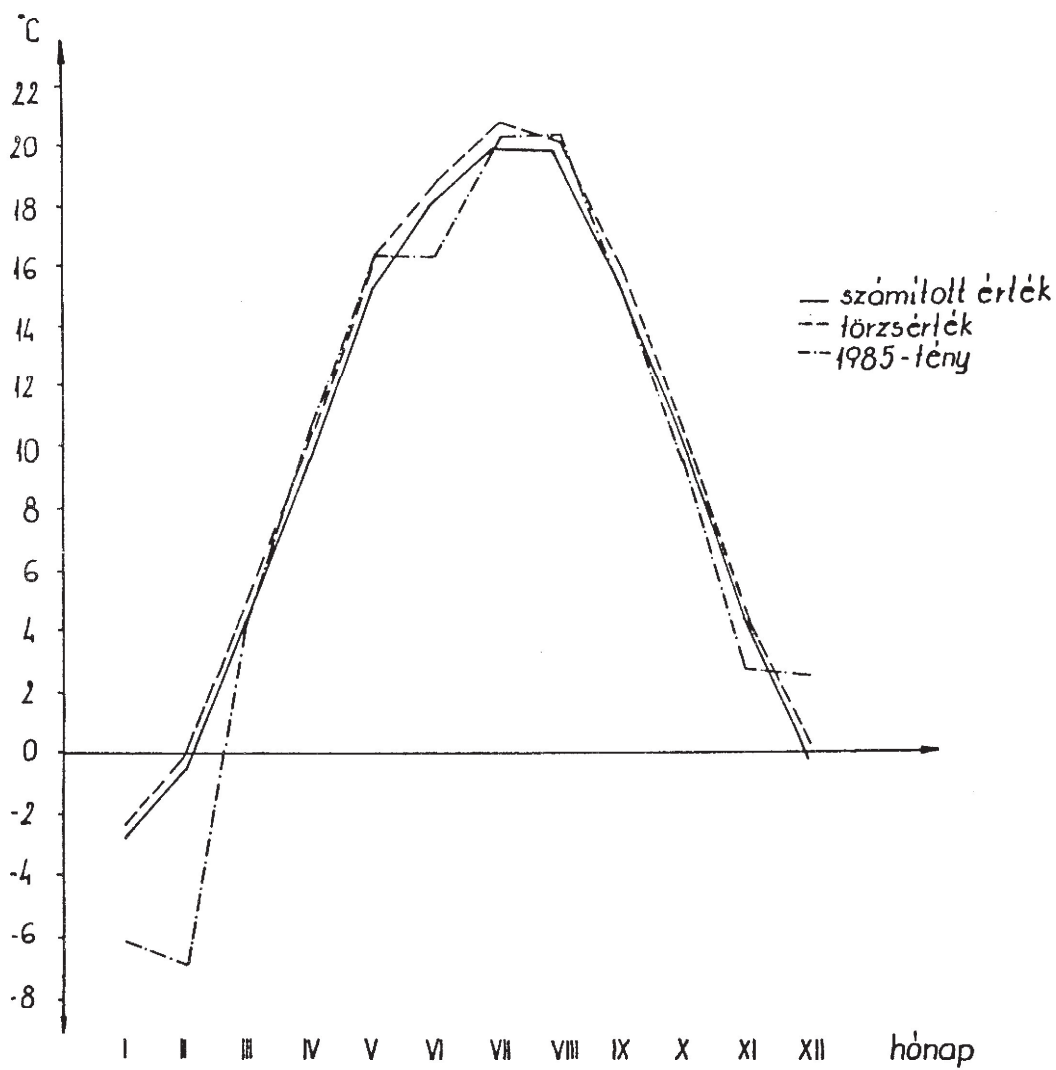
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	Év
a.	21,9	24,0	25,1	25,9	25,7	25,3	24,0	24,8	25,0	24,1	21,4	22,5	53,4
b.	28,4	28,6	25,2	20,7	24,6	22,3	24,3	23,3	25,2	30,4	17,9	16,6	53,8
c.	14,1	13,3	15,0	15,1	14,4	13,9	18,3	20,1	17,3	16,1	11,0	9,0	20,1

A januári és februári magas amplitudó az egymást követő egyre hidegebb, beáramló artikus-szárazföldi levegő okozta erős lehűlés következménye. 1985-ben a legnagyobb havi abszolút hőingás októberben volt (5. sz. táblázat). Ez azért következett be, mert a hónap elejei (4-e) 25,7 °C maximummal szemben 28-án reggel -4,7 °C-ot produkált egy hidegfront betörés.

A november és december alacsonyabb havi abszolút hőmérsékletingadozását novemberben "a hűvösebb" melegfrontok (csak 11,7 °C maximumot produkáltak) decemberben pedig "enyhébb" hidegfrontok (csak -1 °C-ot eredményeztek) számlájára írhatjuk.

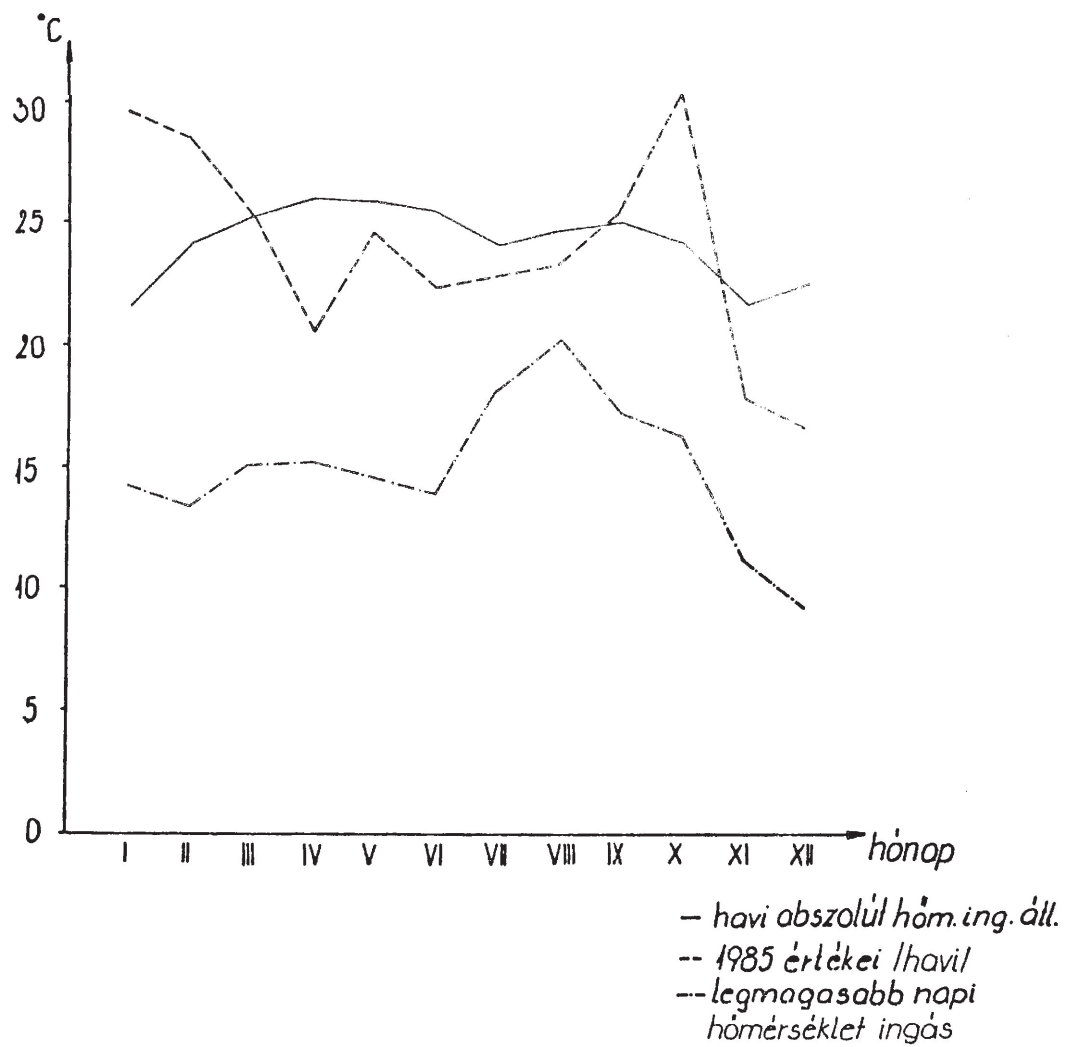
A kontinentális éghajlattal való szorosabb rokonságot mutatja a hőmérséklet napi ingása is. A napi hőmérsékletingás havonkénti maximumait vizsgálva (5. sz. táblázat) megállapíthatjuk, hogy azok november és de-

Eger hőmérsékleti viszonyai



1. ábra

Hőmérséklet ingadozások



2. ábra

cember kivételével 13,3 - 20,1 °C között alakultak, azonban egy hónapban sem haladták meg a havi abszolút hőmérsékletingást. Nyáron a napi ingás több esetben megközelítette a 20 °C-ot is. Augusztus 6-án pedig a 11 °C-os hajnali lehűlést 31,1 °C-os nappali felmelegedés követte. A hőmérsékletnek a nyári hónapokban ily nagymérvű ingása az emberi szervezetre nézve előnyös, ugyanis a legmelegebb nappalokat is éjszakánként 20 °C alatti lehűlés követte.

Fagyos, téli, zord, valamint a nyári és hőségnapok törzsértéke (a) és 1985-ös értékei (b)

6. sz. táblázat

Hó	Fagyos nap		Téli nap		Zord nap		Nyári nap		Hőségnap	
	a.	b.	a.	b.	a.	b.	a.	b.	a.	b.
I.	26	30	12,7	20	7,0	14,0
II.	22,3	28	6,6	21	3,5	14,0
III.	14,1	12	1,0	1	0,5	-
IV.	3,8	-	1,3	-	0,1	-
V.	0,4	-	8,4	7	1,0	-
VI.	14,9	4	3,1	-
VII.	22,7	21	7,5	3
VIII.	20,2	22	6,6	11

IX.	0,1	9,3	7	1,3	-
X.	2,9	6	0,9	1	.	.
XI.	12,5	11	1,7	-	0,1	-
XII.	21,6	16	8,4	1	3,3	-
Év	103,3	103	30,4	43	14,5	28	77,9	62	19,6	14

Megjegyzés: Fagyos nap: min. 0 Nyári nap: max. 25 °C
Téli nap: max. 0 Hőségnap: max. 30 °C
Zord nap: min. -10 °C

Ez biztosította az emberi szervezet hajnali felüdülését, a jó alvást. Ezt az előnyös éghajlati tulajdonságot Eger völgyi fekvésének köszönheti. Ezt támasztják alá a városklíma vizsgálataink is. Ugyanis a város belvárosában a legalacsonyabb (160 m) tengerszint feletti magasságon elhelyezett meteorológiai állomáson a napi hőingás minden hónapba 2-3 fokkal nagyobb, mint a 20-50 méterrel magasabban fekvő állomásainkon mért hasonló érték. Ugyancsak nagyobb a napi hőingás a város északi részén (Felnémeti városrész), ahol a Bükk közelsége miatt az éjszakai erőteljesebb lehűlés produkál jelentős napi hőingást.

Feltűnő volt, hogy 1985-ben -- amint azt a 6. sz. táblázatunk is mutatja az un. jellegzetes napok: a fagyos, a téli, a zord, illetve a nyári és hőségnapok majd mindegyike nagymértékben eltért a törzsértéktől. A keményebb téli és az átlagnál hűvösebb nyár a jellegzetes napokban is megmutatkozott.

A fagyos napok száma átlagos volt, viszont ezen belül a téli napok száma 41 %-kal, a zord napok száma pedig 93 %-kal haladta meg a sokévi átlagot. A nyári napok száma 1985-ben 23 %-kal, a hőségnapoké 28 %-kal maradt alatta a törzsértéknek.

SZÉLVISZONYOK

Eger szélklímája a Közép-Európa fölött uralkodó nyugatias légáramlás és az orográfia kölcsönhatásának eredményeként alakul ki. A város és környéke ÉNY felől viszonylag nyitott, míg É, ÉK felől a Bükk szélárnyékában fekszik. Ezért szinte minden évszakban az ÉNY-i szelek az uralkodók. Ezt bizonyítja a széljárás %-os gyakoriságát mutató adatsor is.

Égtájak:	É	ÉK	K	DK	D	DNY	NY	ÉNY	Szélcsend
Gyakoriság (%)	11	9	8	8	6	8	10	19	21

A szélesebbség alapján Eger hazánk mérsékelt szeles területeihez tartozik, amire a szélcsend nagyobb gyakorisága utal. Viharos erősségű szelek (5-ösnél erősebb) száma 1985-ben 24, az év majd minden hónapjában megtalálhatók. Áprilisban számuk növekvő (ezek az ún. "böjti szelek"). De gyakoribbak szeptember és november hónapban is. A legerősebb szelek ÉNY-iek voltak, amelyek sebességét az orografikus csatorna hatás is fokozta.

CSAPADÉK

Eger a Mátra és a Bükk orografikus esőárnyékában található. Az átlagos évi csapadék összeg 120 év megfigyelései alapján (1867-1984) 588 mm. A csapadék éven belüli megoszlása jellegzetesen kontinentális típusú, a csapadék maximuma nyár elején júniusban, minimuma télen január-februárban alakul ki. A csapadék évi összege 1985-ben 522 mm volt. Ez 66 mm-rel kevesebb a törzsértéknél, annak csupán 88 %-a. A csapadékhiány főleg az év második felében volt jellemző. A 80-as évek eltelt 6 évéből már a 4. száraz esztendőt zártuk, s az átlaghoz képest 425 mm a csapadékhiány.

Ha a csapadék eloszlását, intenzitását vizsgáljuk, a csapadékos napok számán keresztül, megállapíthatjuk, hogy a csapadékos napok száma az átlag körül alakult, viszont a különböző intenzitású csapadékos napok száma az átlagtól elmaradt, illetve a csapadék 52 %-a nagyintenzitású

csapadékként (17 nap 10 mm feletti csapadékkal, összesen 271 mm) érkezett.

Eger csapadékviszonyai

7. sz. táblázat

Hó	Átlag	1985	1 mm		5 mm		10 mm	
			Átlag	1985	Átlag	1985	Átlag	1985
I.	30	29	6,2	8	1,6	1,0	0,6	-
II.	29	13	6,0	2	1,9	1,0	0,7	-
III.	35	50	6,3	8	2,2	2,0	1,0	2
IV.	47	26	7,6	8	2,8	1,0	1,2	-
V.	65	119	8,9	14	4,1	7,0	1,9	5
VI.	77	68	9,2	11	4,7	5,0	2,2	3
VII.	63	29	7,6	4	3,4	2,0	1,8	1
VIII.	58	61	6,8	5	3,5	3,0	1,8	3
IX.	45	4	6,0	1	2,9	-	1,4	-
X.	49	7	7,6	2	3,3	-	1,6	-
XI.	49	99	8,5	12	3,5	8,0	1,5	3
XII.	41	17	8,5	4	2,7	1,0	0,8	-
ÉV	588	522	89,2	79	36,6	31,0	16,5	17

A hótakarós napok száma szoros összefüggésben alakult a téli hónapok csapadék hiányával, illetve középhőmérsékletével. 1985-ben a többéves átlag (36 nap) 131 %-át érte el, (47 nap), az átlagos hóvastagság törzsértéke 16 cm, legvastagabb hótakaró: 13 cm volt. Januárban és februárban többször is előfordult ez a hóvastagság.

AZ ÉVSZAKOK JELLEMZÉSE

TÉL

Január. A hónap időjárása rendkívül hidegnek bizonyult. Hőmérséklet szempontjából két szélsőséges periódust különböztettünk meg. Az első az igen zord időszak. Már a hónap elején sem érték el a napi középhőmérsékletek az átlagot, később tovább csökkent a hőmérséklet. Nem volt ritka az olyan nap, amikor nap közben sem emelkedett -10°C fölé a higanyszál. Éjszaka pedig a -20°C -ot megközelítő lehűlés is gyakori volt. Január utolsó harmadában hirtelen véget ért a hideg időszak. Gyorsan fagypont fölé emelkedett a hőmérséklet. De ezzel együtt a havi középhőmérséklet $-3,8$ fokkal elmaradt a sokévi átlagtól. A csapadék tekintetében is jellemző volt a két periódus. Az elsőben havazás, hózáporok, a másodikban pedig havaseső, esők formájában hullott és összességében a törzsértéknek megfelelő csapadékmennyiség érkezett. A borultság a sokévi átlagnak megfelelően alakult. Gyakori volt az éjszakai ködképződés, mely gyakran napközben is megmaradt.

Február. A napsütéses órák száma átlag körüli, a levegő hőmérséklete viszont rendkívüli volt. Az előző hónap utolsó harmadának enyhe időjárása átnyúlt február elejére is. De 8.-ától újabb erős lehűlés következett, amely a hónap végéig kitartott. A nappali minimumok általában -10 és -20°C között ingadoztak. A havi középhőmérséklet $6,8$ fokkal volt alacsonyabb a sokévi átlagnál. Ilyen hideg február századunkban eddig csak 1929-ben, 1940-ben és 1956-ban fordult elő. A csapadékos napok száma 9, a lehullott mennyiség a törzsérték felét sem érte el.

Összességében 1985 tele igen hidegnek bizonyult. Energiagondok, tüzelőhiány jelentkezett. A kemény tél nem múlt el nyomtalanul a szőlő felett sem, rendkívül nagy volt a kifagyás, az Eger környéki fiatal, de idősebb telepítésű szőlőkben is.

TAVASZ

Március. Az idei tavasz hideg időjárással köszöntött be. Az első napok átlag hőmérsékleteiben $4-6$ fokos negatív anomáliák jelentkeztek. Már-

cius hónapot a több hullámban egymást követő hidegebb és enyhébb periódusok jellemezték. Összességében 0,6 fokkal volt alacsonyabb a havi középhőmérséklet a sokévi átlagtól. A hideg időjárás következményeként későn szűnt meg a talajfagy. A napfényben szegény (30 óra hiányzott az átlagtól) hónapban a borult napok száma átlag feletti volt. A csapadék kezdetben havazással, később havas esővel, majd eső formájában érkezett. A havi törzserőknél 16 mm-rel több jutott e hónapra.

Április. Jellegével ellentétben szelíd hónapnak bizonyult. Átlaghőmérséklete 0,3 °C-kal magasabb a törzserőknél. Bár a felmelegedés nem volt egyenletes, de fagyos napot sem jegyezhetünk fel. A napsütéses órák száma átlag körüli, a csapadék viszont átlag alatti volt, (-21 mm-rel).

Május. Csapadékos hónap. 17 esős nap adta meg a hónap jellegét. Az esőzés zivatarokkal, olykor viharral párosult. A 118 mm-t kitevő csapadék mennyiség 83 %-kal múlta felül a törzserőket. Az esőzés minősége már nem kedvezett, a gyakori záporozó esőnek nem volt ideje a beszívargásra. 19-én pedig borsó nagyságú jégeső verte a határt. A kevés besugárzási lehetőség ellenére a hőmérséklet havi értéke elérte a sokévi átlagot. (16,2 °C.)

A napi maximum 7 napon haladta meg a 25 °C-ot. A borultság értéke átlag feletti, ennek következtében csökkent az éjszakai kisugárzás, a hajnali lehűlés a 0 fokot meg sem közelítette.

Összességében 1985 tavasza későn "érkezett". Viszont bő csapadékkal. A mezőgazdasági munkák késlekedtek, kezdetben a fagy, később az átázott talaj miatt. A hőmérséklet átlag körüli volt, a Sándor nap enyhülést, "a fagyos szentek" a megszokottnál kisebb lehűlést okoztak.

NYÁR

Június. Napfényben szegény (37 óra hiányzott), és negatív hőmérsékleti anomália (2,6 °C-kal alacsonyabb havi középhőmérséklet) jellemezte. A hónap eleji nyárias időjárást (max. 28 °C) a 8-án érkező hidegfront megszüntette. Ezt a hidegfrontot aztán még 5 hasonló követte, melynek hosszan tartó lehűlés lett az eredménye. Jelentős csapadékot produkáltak, de a törzserőktől a végösszeg 8 mm-rel elmaradt. Oka a felme-

legedés következtében ilyenkor szokásosan kialakuló helyi záporok, zivatarok elmaradásában keresendő. Medárd sem meleg, sem "40 napi" esőzést nem hozott, holott 8-án 5,3 mm eső hullott. Eger egyes részein jégeső formájában galambtojás nagyságú jég pusztította el a szőlőt és egyéb mezőgazdasági növényeket. A szőlőben az Eged hegy oldalában ez 100 %-os kárt okozott.

Július. Az átlagosnál szárazabb, az átlaghőmérséklet 0,7 fokkal a törzsérték alatti. A hónap első dekádja hűvösebb, a másodiktól kezdve végre igazi nyár van. A 21. nyári nap és 3 hőségnap is ezt igazolja. Az év legmelegebb napja 29-én volt 33,5 fokra szaladt fel a hőmérő higanyszála. A csapadék a törzsérték felét sem érte el. A tikkasztó erős napsütés, a csapadékhiány valóságos aszályt okozott.

Augusztus. 0,4 °C-os pozitív anomália és a törzsértéknek megfelelő csapadék jellemezte. A júliusi tikkasztó meleg időjárás augusztusban is folytatódott. A nagy melegnek rövid időre a 7-én hazánk fölé érkezett ciklon vetett véget, mely 20 mm csapadékot is produkált. Elmúltával újból száraz, meleg napok következtek. Kifejlődött a kánikula. A nyári napok száma 22, a hőségnapoké 11-re emelkedett. A nagy melegnek a 26-án betört hidegfront és a Balkán-félsziget felett levő ciklon hátoldalán konvergencia tevékenység vetett véget. Ez hazánk felett közel 30 mm csapadékot produkált 2 nap alatt, ezzel az augusztusi csapadékot a törzsérték szintjére emelte (61 mm).

Összességében 1985 nyara az évszakhoz képest napfényben szegényebb és az átlagosnál hűvösebb volt. A nyári átlag hőmérséklet 1 fokos negatív anomáliával zárult. A három nyári hónap közül a június hűvös, a július meleg, de átlag alatti hőmérsékletű, s csupán az augusztus melege haladta meg a sokévi átlagot. 1985-ben az a ritka eset fordult elő, hogy az augusztusi középérték meghaladta a júliusit. A nyár folyamán 20 mm-el kevesebb eső áztatta a száraz földeket.

ŐSZ

Szeptember. Rendkívül száraz, napfényben gazdag (+ 60 óra), de az átlagosnál hűvösebb időjárás jellemezte. A borultság havi átlaga egész évben ekkor a legalacsonyabb, 34 %. De a derült napok száma 50 %-kal ma-

gasabb a törzsértéknél. A hőmérséklet napi maximumait a hónap elején és 20-23-a között meghaladták a 25 °C-ot. Kialakult a "vénesszonyok nyara". A csapadék havi értéke 3,8 mm, a törzsértéknek mindössze 8 %-a. Ennél kevesebb csapadék az elmúlt 120 év alatt szeptemberben csak 1946-ban fordult elő.

Október. Tovább folytatódott a rendkívül száraz, napfényben gazdag (+ 34 óra) és az átlagosnál hidegebb időjárás. A hónap eleji maximumok elérték a 25 °C-ot. -- Az éjszakai lehűlés csak lassan fokozódott, így a "vénesszonyok nyara" csaknem október közepéig tartott. Az őszi anticiklonális időjárásra jellemzően az éjszakai lehűlés fokozódott, 17-én ennek eredményeként fagypont alá süllyedt a hőmérséklet. A napi felmelegedés hasonlóan nagymérvű csökkenése 28-án volt észlelhető, a max. hőmérséklet 3 °C alatt maradt. Ezek voltak a hónap lehidegebb napjai. -1,5 -- -4,7 °C közötti fagyokkal. A szárazság fokozódott, a hónap során csupán 7 mm csapadék hullott, ez a sokévi átlag 14 %-ának felel meg. Eddig Egerben az elmúlt 120 év során ez volt a 9. legszárazabb október. Ha a két hónap csapadék összegét nézzük, akkor már 83 mm csapadék hiányt regisztrálhatunk, amely több, mint a legcsapadékosabb hónap átlagértéke. Ilyen egymásutáni nagyon száraz szeptember és október Egerben még nem fordult elő. Az eddig mért legalacsonyabb két havi érték 21 mm volt, melyek 1891-ben mértek.

November. Hűvös, csapadékos időjárás. A napfénytartam a sokévi átlag alatt maradt. A borultság értéke 74 %-os. A borult napok száma 21, majdnem egybeesik a csapadékos napok számával. A havi középhőmérséklet 1,5 fokkal a sokévi átlag alatti. Ezt elsősorban a hónapok második dekádjának az évszakhoz képest hideg időjárása okozta. Az eső, havaseső miatt napokon át nélkülöztük a napsütést, ezért a hőmérséklet még a nappali órákban is alacsony maradt. 27-e után pedig a hajnali lehűlés -6,7 °C-ig fokozódott. Novemberben végeszakadt a hosszantartó szárazságnak. Az erőteljes ciklonális tevékenység hideg, illetve meleg frontjai bőséges csapadékot hoztak. A 2.-i hideg front 15 mm-t, az 5-6-i meleg front 32 mm-t, a 13.-i havas esőt, a 19.-i hózáport produkált. Összesen 99 mm csapadék hullott, ez a novemberi átlag kétszeresének felel meg.

Összességében 1985. ősze száraz, napfényben gazdag és az átlagosnál hidegebb volt. Az évszak középhőmérséklete 1 °C-os negatív anomáliát

mutat. Az évszak csapadéka megfelel a sokévi átlagnak, de eloszlása nem volt kedvező. Ugyanis a csapadék 90 %-a novemberben hullott. A szeptember és októberi szárazság kedvezett a betakarításnak, javította a szőlők cukorkorlátát, viszont a talaj felső rétegei annyira kiszáradtak, hogy bennük felhasználható vízkészlet nem maradt. Ilyen körülmények között nem lehetett kellő időben és jó minőségben elvégezni az ősszel esedékes talajmunkákat és elvetni a gabonát. Ám a rengeteg energiával földbe került magok a szárazság miatt nem tudtak kikelni, és kellően megerősödni. A novemberi csapadék ha késve is, de elősegítette a gabona fejlődését. Jelentős mértékben hozzájárult a talaj nedvességgel való feltöltéséhez.

December. Enyhe, viszonylag száraz hónap. A hőmérséklet havi átlaga 2,4 °C többletet eredményezett. 16 fagyos és 1 téli, valamint 15 fagymentes napot észleltek Egerben. Az abszolút maximum 11,6 fok volt, melyet 16-án mértek. A napfénytartam csak 77 %-a a sokévi átlagnak. A borultság havi átlaga 86 %-os, 1975-ben a legmagasabb. A csapadék havi értéke (17 mm) a sokévi átlag felét sem érte el, nagyobb része esőként érkezett.

Összegzésképpen 1985-ről elmondhajtuk, hogy a városklíma kutatás szempontjából érdekes esztendő volt. A kemény tél és a hűvös nyár következtében az évszázad 5. legalacsonyabb évi középhőmérsékletével negatív anomáliával zárult. A napfénytartam sem érte el az átlagot. A borult napok száma 25 %-al meghaladta a törzserőrtéket, 7 hónapunk száraznak bizonyult. Az évi csapadékhiány 11 %-os. A csapadék esetenkénti intenzitása és eloszlása kedvezőtlenül alakult. Ez kihatással volt a mezőgazdaságra. A szőlő az utóbbi évek legalacsonyabb termésátlagát adta. Ez elsősorban a kemény télnek, illetve a virágzáskor hűvös nyárelőnek tudható be. Viszont az őszi napsütéses órák magas száma a minőségre kedvezően hatott.

FELHASZNÁLT IRODALOM

PÉCZELY GY. (1966): Hótakaróság gyakorisága Magyarországon
Magyarország éghajlata, 9. sz.

PÉCZELY GY. (1979): Éghajlattan. Egyetemi Tankönyv.

PÉCZELY GY. (1983): Eger éghajlata (Eger gyógyvizei és fürdői.
Szerk. Sugár István)

FUTÓ J. (1956): Eger hőmérsékleti viszonyai
Acta Acad. Agriensis

ZÉTÉNYI E. -- STRBÁK I. (1973): Eger időjárása 1972-ben
Acta Acad. Ped. Agriensis

RONCZ B. (1984): Eger városklíma mérésének egyéves tapasztalatai
Acta Acad. Ped. Agriensis

RONCZ B. (1985): Városklíma mérések Egerben
Légkör 1985. 3. szám

Országos Meteorológiai Szolgálat
Napi jelentései (1985)

Országos Meteorológiai Szolgálat
Havi jelentései (1985)

Magyarország éghajlati atlasza II. köt.
Akadémiai Kiadó, Budapest, 1967.